

Nr 126.

Av herr **Schedin**, om ökat anslag för främjande av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering.

Mälarprovinsernas elektriska länsförening har genom sin ordförande, landshövding Hj. L. Hammarskjöld, i skrivelse den 21 december förlidet år till chefen för kungl. kommunikationsdepartementet framhållit betydelsen av planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering.

Förre chefen för kungl. elektrifieringskommitténs tekniska byrå ingenjör Nils Ekwall framhåller i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 september 1923 särskilt det betydelsefulla arbete, som bedrivs av lokala organisationer i länen.

Det torde vara allmänt erkänt, huru utomordentligt viktiga uppgifter dessa lokala organisationer, vänligen benämnda länsföreningar, hava för landsbygdens elektrifiering, ja, att det i själva verket är beroende på en riktig organisation av dessa, om de hundratals miljoner kronor, som under de senaste åren nedlagts i de elektriska distributionsföreningarna och till dem anslutna kraftkonsumenters anläggningar över huvud taget, skola bliva en börda, vars tryck blir landsbygdens innevånare allt tyngre, eller en hävstång till utveckling och förbättrade villkor.

För att närmare belysa dessa föreningsars arbete hänvisas till bilagda i dagarna i Teknisk Tidskrift införda uppsats av fil. doktor Alfred Ekström under rubrik »Organisation av de elektriska länsföreningarna.»

Mälarprovinsernas elektriska länsförening hemställer med anledning härav, att Kungl. Maj:t ville föreslå innevarande års riksdag, att för främjandet av en planmässig organisation av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1924—25 anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor eller med andra ord samma belopp som riksdagen beviljat vart och ett av åren 1918—22. År 1923 utgick samma anslag med allenast 65,000 kronor. Samma belopp begäres för år 1924 av nyssnämnda ingenjör Ekwall.

Statsrådet hemställer emellertid i 1924 års statsverksproposition att »med hänsyn till den minskade omfattningen av verksamheten på ifrågavarande område» anslaget för 1924 begränsas till 50,000 kronor.

Statsrådet avser tydligen att, då nybyggnadsverksamheten på detta område för närvarande är av mindre omfattning än under krisåren, en minskning i anslaget är berättigad.

Att nybyggnadsverksamheten numera på detta område är inskränkt är fullt riktigt, men så mycket mer brännande är frågan för närvarande att stödja de elektriska distributionsföreningarnas organisation i landet, då dessa föreningar som bekant för närvarande mångenstädes befinna sig i utomordentligt stora ekonomiska svårigheter. Första förutsättningen för en förbättring i dessa förhållanden är att verklig sakkunskap ställes till föreningarnas disposition för lösande av de många problem av teknisk-ekonomisk art, som beröra deras verksamhet. I detta avseende ha länsföreningarnes konsulenter visat sig vara till utomordentligt värdefull hjälp. Bidragen till dessa länsföreningar utgå som bekant endast under förutsättning av att länen själva bidra med minst samma belopp som staten.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville för främjandet under 1924 av en planmässig organisation och utveckling av landsbygdens elektrifiering anvisa för budgetåret 1924—25 ett extra anslag av kronor 65,000.

Stockholm den 21 januari 1924.

Carl G. Schedin.

Bilaga.

Organisationen av de elektriska länsföreningarna.

Av fil. dr Alfred Ekström.

Först några orienterande ord om de elektriska distributionsföreningarna, särskilt om dem, som äro anslutna till Vattenfallsstyrelsen genom dess kraftverk vid Älvkarleby, Trollhättan och Motala.

Redan före världskriget hade Vattenfallsstyrelsen uppgjort planer för landsbygdens elektrifiering inom dess område och uppdelat detta i några hundra smärre elektrifieringsenheter, vanligen omfattande en socken eller motsvarande kommunal enhet. Inom varje dylik enhet bildades ett distributionsföretag, i de flesta fall en andelsförening, som själv finansierade och utbyggde ortsnätet och skötte detaljdistributionen till sina medlemmar inom ortnätets rayon, i allmänhet ett område med en radie av 3 à 4 kilometer och med en transformatorstation som medelpunkt. Till varje sådant företag utbyggde Vattenfallsstyrelsen bygdelinjer om vanligen 20,000 volts spänning och uppförde transformatorstationen, där spänningen nedtransformerades till 1,500 eller 3,000 volt. Andelsföreningarnas styrelse utgöres vanligen av ortens förtroendemän. I det följande benämnes varje dylikt företag distributionsförening, även om det valt annan organisationsform än en förening.

Elektrifieringen av den vidsträckt del av Sveriges landsbygd, där Vattenfallsstyrelsen är den ojämförligt största kraftleverantören, skulle under normala förhållanden krävt en intensiv propaganda och åtskilliga tiotal år för att genomföras. Tack vare kristidens elektrifieringspanik utfördes densamma

emellertid på några få år. Tidens lösen var: »elektrifiering till varje pris». I själva verket torde man kunna säga, att den svenska landsbygdens elektrifiering i stort sett är ett fait accompli.

Nu klagas det i allmänhet över de olyckliga följderna härav. Anläggningskostnaderna ha blivit för höga, strömkostnaderna likaså. Distributionsföreningarna tyngas av stora skulder, och i vissa fall hava anläggningarna utförts med dåligt eller olämpligt material och måste ombyggas.

Det är obestridligt, att medaljen har sin frånsida, men det gäller att ej stirra sig blind på densamma. Det finnes ock en annan sida, som man ej får glömma. Genom Vattenfallsstyrelsens förtjänstfulla planerande av bygdenäten, som tack vare kristiden redan fullföljts, har stommen för elektrifieringen av landsbygden i mellersta Sverige utbyggt på ett tekniskt fullt ändamålsenligt sätt. I stort sett torde detsamma gälla även ortsnäten, om ock här och var vissa omändringsarbeten äro erforderliga.

Resultatet är, att numera praktiskt taget varje fastighet på landet har möjlighet att få tillgång på elektrisk kraft. Problemet är icke längre: »huru möjliggöra för landsbygdens innevånare att få tillgång till elektrisk kraft?» Det är i stället: »huru möjliggöra en reduktion av kostnaderna för den elektriska strömmen, så att den med ekonomisk fördel kan användas för olika ändamål av landsbygdens innevånare?»

Såsom redan nämnts, är den organisationsform, som Vattenfallsstyrelsen valt för sin elektrifiering av landsbygden, grundad på utnyttjandet av ortsintrerasnas ledande män i elektrifieringsarbetet. Detta system har framför allt den svagheten, att ortsintrasset i regel icke besitter den sakkunskap, som denna omfattande verksamhet kräver, och detta förhållande har i samband med kristiden utan tvivel bidragit till de svårigheter, varmed landsbygds- elektrifieringen för närvarande arbetar. Det medgives dock villigt, att systemet, sedan ortsnäten i stort sett äro utbyggda, har obestridliga fördelar. Nästan inom varje förening finnes en eller annan person, som särskilt intresserat sig för dessa frågor och så småningom förvärvat sig en viss kunskap däri, kanske ej minst genom de dyrköpta erfarenheter misstagen under kristiden lämnat. Vid det fortsatta elektrifieringsarbetet är dessa personers bistånd av stor betydelse. Här är i själva verket en grund lagd för ett fortsatt upplysningsarbete, och detta är förvisso värdefullt, om man hävdar den uppfattningen,

att landsbygdselektrifieringens fördelar ännu endast obetydligt utnyttjats, att lantbruket genom tillgång på elektrisk kraft har möjlighet att utarbeta helt nya arbetsmetoder av största ekonomiska betydelse för denna näring och

att industrien på landsbygden, tack vare dels tillgång till elektrisk kraft, dels genom lastautomobilerna förbättrade kommunikationsförhållanden, har möjlighet till framgångsrik konkurrens med industrien i städerna.

Sveriges samtliga distributionsföretag å landsbygden representera ett anläggningsskapital av närmare 400 millioner kronor, varav ungefär $\frac{2}{3}$ torde vara upplånade. Det är alltså ett stort statsintresse, att dessa företag verkligen rationellt skötas och utnyttjas.

För detta ändamål torde det emellertid vara absolut nödvändigt, att organ skapas, som kunna bistå de elektriska distributionsföreningarna med en verkligt skolad sakkunskap vid deras mångahanda tekniska och ekonomiska uppgifter. Härvidlag böra de lokala sammanslutningar av elektriska distributionsföreningar, som — tack vare nuvarande statsrådet Sven Lübecks initiativ — numera finnas över större delen av vårt land, vanligen kallade elek-

triska länsföreningar, kunna bliva av utomordentligt stor betydelse, om deras verksamhet lägges på en riktig grund. Vi skola i det följande närmare ingå på länsföreningarnas uppgifter. I sådana fall, då ett län åt sitt hushållningssällskap eller annan sammanslutning uppdragit denna verksamhet, gäller vad här nedan säges om länsförening även dylik sammanslutning.

I. *Länsföreningarna böra tillvarataga distributionsföreningarnas allmänna intressen i samarbete med statsmyndigheterna.*

Länsföreningarna böra bistå länsstyrelserna angående koncessionsansökningar med yttranden, angivande föreslagna anläggningars lämplighet vid länens planmässiga elektrifiering, ingå till andra myndigheter och institutioner med yrkanden i landsbygdselektrifieringsfrågor av mera allmänt intresse, insamla statistiska uppgifter som underlag för utredningar i detta avseende o. s. v. Vi tillåta oss här nedan påpeka några dylika för dagen aktuella ärenden.

Riksdagen medgav för flera år sedan genom lagstiftning, att inteckning kunde beviljas i ortsnäten med tillhörande transformatorstationer. Avsikten härmed var bland annat att bereda en för samhällen och kommuner betydelsefull säkerhet för belåning. Egendomligt är emellertid, att statens egna och staten närstående institutioner hittills vägrat belåna dylika inteckningar och utlämnat lån till elektriska föreningar endast mot kommunal eller personlig borgen ehuru personlig borgen å dessa lån med lång tids amortering är ytterst olämplig.

På sista tiden har emellertid statskontoret efter flera påstötningar vidtagit en önskvärd ändring häruti, så att lån till viss omfattning utlämnas ur kraftledningslånefonden mot allenast inteckningssäkerhet i ortsnät med tillhörande transformatorstation.

Det torde då vara en berättigad fordran, att även pensionsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och postsparbanken vidtaga motsvarande ändringar i fråga om sina lån till elektriska distributionsföreningar.

Ett annat missförhållande är, att de båda sistnämnda institutionerna å de 20-åriga amorteringslån, som de under kristiden utlämnat till elektriska distributionsföreningar, utkräva ända upp till $6\frac{3}{4}$ procent årlig ränta. Om man beaktar, att inemot hälften av de årliga kostnaderna för den elektriska kraften å landsbygden utgöres av ränta å de av landsbygdens befolkning utförda anläggningarna, inser man, huru betungade dessa lån äro för de distributionsföreningar, som upptagit desamma.

I lagstiftningsfrågor föreligga ävenledes vissa önskemål, vilka alldeles särskilt påkalla länsföreningarnas ingripande. Exempelvis påpekas den föråldrade lagen av 27 juni 1902 för elektriska anläggningar, som ålägger distributionsföreningarna ett orimligt ansvar vid inträffade olycksfall, samt nuvarande olämpliga bestämmelser för behörighetsbevis åt elektriska installatörer.

Likaledes må framhållas önskvärdheten av en omorganisation av Kommerskollegii elektriska inspektion, framför allt i ändamål att åstadkomma ett samarbete mellan inspektionen och länsföreningarna.

Kostnaderna för denna del av länsföreningens verksamhet böra bestridas av allmänna anslag till länsföreningen exempelvis från landsting och hushållningssällskap.

II. Länsföreningarna böra tillvarataga distributionsföreningarnas intressen gentemot kraftleverantören.

Ett särskilt ömtåligt kapitel är förhållandet mellan kraftleverantören och distributionsföreningarna såsom kraftkonsumenter. Det kan icke hjälpas, att dessa båda i viss mån stå emot varandra. Kraftleverantören vill hava högsta möjliga pris för den försålda energien och konsumenten betala så lågt pris som möjligt för densamma. Nu finnes emellertid en punkt, där båda intressena mötas, nämligen båda parternas önskan att öka förbrukningen av energi så mycket som möjligt, då ett bättre utnyttjande av de vanligen svagt belastade anläggningarna förbilligar kilowattimmepriset på strömmen. Ett samarbete i detta avseende bör därför kunna bli fruktbarande för såväl leverantören som konsumenterna. För detta ändamål vore ävenledes ett samarbete önskvärt mellan sådana länsföreningar, som hava samma kraftleverantör. Som ett praktiskt exempel må framhållas Mälardalens länsförenings verksamhet i detta avseende.

Initiativtagarna till denna förening begärde i våras på ett av dem föranstaltat möte mellan representanter för distributionsföreningar inom Trollhätte- och Älvkarlebydistrikten och Kungl. Vattenfallsstyrelsen

dels nedsättning av kraftpriset på grund av tomgångsförluster i ortsnäten, dels en för distributionsföreningarnas ändamål bättre avpassad taxa.

Vattenfallsstyrelsen tillmötesgick dessa båda önskemål så till vida, att dels en rabatt på tomgångsförluster för vartdera av åren 1922 och 1923 av sammanlagt 175,000 kronor medgavs de till Trollhätte och Älvkarleby kraftverk anslutna distributionsföreningarna, dels en ny taxa utlovades, som nyligen av Vattenfallsstyrelsen publicerats.

Länsföreningen har i anslutning till den nya taxan för distributionsföreningar, vilken visat sig i allmänhet icke medföra någon fördel för föreningar med liten energiförbrukning per andel, begärt, att Kungl. Maj:t ville på särskilt sätt bistå vissa distributionsföreningar, vilkas ekonomi befinner sig i ett bekymmersamt läge. För detta ändamål föreslås, att staten för några år framåt måtte helt eller delvis efterskänka sin kontrakterade krafthyra, under förutsättning, att dylika föreningar amortera sina skulder med motsvarande belopp. Härigenom skulle dessa föreningars svaga ekonomi snart nog försvinna och statens kraftverk i dessa föreningar erhålla mera konsumtionskraftiga abonnenter.

I dagarna har vidare samma länsförening i skrivelse till kommunikationsministern begärt, att Vattenfallsstyrelsen måtte sänka kraftpriset till de små kvarnar, vilka erhålla kraft från Vattenfallsstyrelsen direkt eller genom till densamma anslutna distributionsföreningar. Dessa industrier utföra nämligen en för landsbygden synnerligen gagnande verksamhet och tjänstgöra i viss mån som en önskvärd konkurrent till den mäktiga kvarntrusten, men hava i avseende på kraftpriset en ytterst ogynnsam ställning.

Kostnaderna för denna del av länsföreningens verksamhet böra helt och hållet bestridas av de anslutna distributionsföreningarna.

III. Länsföreningarna böra utnyttja brandstodsbolagens besiktningsingenjörers arbete.

Brandstodsbolagen ha sedan några år tillbaka insett nödvändigheten av en periodisk besiktning av de elektriska installationerna å till distributionsföreningarna anslutna lantgårdar och övriga fastigheter. Detta har fram-

tvingsats däruv, att dessa anläggningar i allmänhet, särskilt lantgårdarna, blivitt ur eldfaresynpunkt felaktigt anordnade. Därtill kommer, att en del kristidsmateriel finnes kvar i installationerna, varigenom brandfaran än mer ökas. Men även oavsett dessa förhållanden torde en periodiskt återkommande besiktning för framtiden vara nödvändig, speciellt då det gäller lantgårdarnas ekonomibyggnader. Även om installationerna utförts aldrig så väl, äro de utsatta för en ständig försämring på grund av fukt, ammoniakgaser i djurstallarna och oundviklig yttre slitning.

Att försäkringsbolagen såsom för närvarande själva anställa ingenjörer i sin tjänst eller anlita konsulterande ingenjörer för detta ändamål är av flera orsaker icke ändamålsenligt. Förutom att en sådan besiktning lämpligen bör utföras av en opartisk sakkunnig, framhålla vi olägenheten av, att olika länsbolag företaga dessa besiktningar efter olika normer. Om man vidare beaktar, att elektricitetens användning å landsbygden i vissa fall nått en förhållandevis kraftig utveckling, inses betydelsen av att ett verkligt samarbete mellan de olika besiktningingenjörerna åstadkommes, så att deras samlade vetande sammanhålls av en permanent organisation. Detta är lika viktigt, vare sig det gäller uppsikt över landsbygdsinstallationernas allmänna tillstånd eller konstruktiva förbättringar i ändamål att standardisera och förbilliga dessa anläggningar.

Det ligger nära till hands att låta länsföreningarna omhändertaga denna besiktningens verksamhet och dymedelst tillgodogöra sig därvid vunnen värdefull erfarenhet, så mycket hellre som kostnaderna härför i allmänhet bestridas antingen av försäkringsbolagen eller försäkringstagarna eller av båda dessa kontrahenter tillsammans. Länsföreningarna borde därför endast behöva bestrida kostnaderna för arbetets organisation, vilka böra utgå av allmänna anslag till länsföreningen.

Dessa besiktningingenjörer komma under sina ständiga resor i daglig kontakt med förbrukarna av elektrisk kraft. De kunna därför göra landsbygdselektrifieringen en utomordentligt stor tjänst, om de samtidigt bedriva en klok propaganda för elektricitetens användning för olika ändamål. Förutsättningen för att den elektriska kraften skall bliva till verkligt gagn för landsbygden är nämligen, att den ej, såsom hittills mångenstädes är fallet, kommer till användning allenast för belysning, utan att den användes även för inomgårdsbrukets olika arbeten — tröskning, hackelseskärning, vattenpumpning m. m. — och för allehanda andra ändamål i det dagliga livet, såsom uppvärmning av vatten och diverse hushållsändamål. En dylik utvidgning av besiktningingenjörernas arbete är emellertid icke av någon direkt betydelse för brandstodsbolagen, men så mycket mer för länsföreningen, som i dessa frågor bör i tekniskt hänseende samarbeta med lämpliga fabrikanter och leverantörer.

Under sitt arbete inom distributionsföreningarna få dessa besiktningingenjörer vidare noggrann kännedom om föreningsmontörernas och installatörernas kompetens och duglighet, vilket är så mycket värdefullare, som de år efter år följa dessa personers arbete. På detta sätt ständigt utövad kontroll över montörer och installatörer å landsbygden, vilka vanligtvis årligen av inspektionen måste begära behörighetsbevis, skulle för landsbygdselektrifieringens tekniska tillstånd kunna bliva av stor betydelse. Om man tänker sig, att denna kontroll utövas genom länsföreningarna och att ett samarbete mellan den elektriska inspektionen och länsföreningarna kommer till stånd, skulle dessa anläggningars standard snart nog kunna avsevärt höjas.

Det borde vidare bli va regel, att besiktningsingenjören — såsom åtminstone i visst fall redan praktiseras — de dagar, då han besiktigar medlemmarnas anläggningar inom en distributionsförening, hade föreningsmontören med sig och för denne påpekade de felaktiga eller olämpliga installationer, som förekomma inom föreningen.

Även i ortsnätets tillstånd får besiktningsingenjören en god inblick, vilket ävenledes är av betydelse för länsföreningen.

Allt talar för, att besiktningsingenjörernas arbete bör ledas och kontrolleras av länsföreningarna.

Det må nämnas, att Stockholms läns brandstodsbolag åt Mälarprovinsernas elektriska länsförening uppdragit att utföra revisionsbesiktningar i viss mån efter här ovan angivna riktlinjer.

IV. *Länsföreningens konsulentverksamhet.*

Under det att besiktningsingenjörens arbete är inriktat på de enskilda medlemmarnas anläggningar inom en distributionsförening, kommer den elektriska konsulenterna mera i beröring med distributionsföretagens ledande män. För att belysa länskonsulentens verksamhet tillåta vi oss hänvisa till huru Mälarprovinsernas elektriska länsförening organiserat denna verksamhet.

1) Å Föreningens kontor finnes tillgång till sakkunnig konsulent för de av distributionsföreningarnas ledande män, som skriftligen, per telefon eller vid personligt besök önska få råd och anvisningar i frågor rörande föreningarnas skötsel, underhåll etc.

2) En gång om året kontrollerar konsulenterna genom besök på platsen de anslutna distributionsföreningarnas allmänna tillstånd och ändamålsenlighet. Denna kontroll utgör i lag föreskriven, periodiskt återkommande besiktning av hög- och lågspänningsanläggningarna. Med hänsyn till jämväl stadgad kvartalsbesiktning lämnas instruktioner åt föreningsmontören. Föreningens koncessionshandlingar granskas. Till föreningens styrelse överlämnas dels intyg över verkställd kontroll och besiktning till skydd för densamma i händelse av olycksfall till liv eller egendom, orsakad genom elektrisk ström från föreningens ledningsnät, dels en promemoria, angivande de ändringar, som med hänsyn till gällande förordningar eller av ekonomiska skäl kunna anses erforderliga, och innehållande anvisningar om anläggningens vård och underhåll.

Eventuella om- eller tillbyggnader av ledningsnätet böra icke komma till utförande allenast på förslag av föreningsmontören, utan först sedan konsulenterna tillfrågats.

I samband med ovannämnda besök anordnas lämpligen ett sammanträde med distributionsföreningens styrelse för diskussion av de frågor, som väckts med anledning av besiktningen, samt ekonomiska frågor rörande föreningens inre angelägenheter.

3) Konsulenterna åtager sig även uppdrag, som falla utom ramen av här angivna arbeten och avse distributionsföreningarnas mer speciella tekniska och ekonomiska angelägenheter.

Som ersättning för i 1) här ovan omnämnd verksamhet erlägger distributionsföreningen till Mälarprovinsernas elektriska länsförening en årlig medlemsavgift, uppgående till 10 öre för varje enligt Vattenfallsstyrelsens normer beräknad andel i distributionsföreningen.

Som ersättning för i 2) här ovan omnämnd verksamhet erlägger distributionsföreningen till länsföreningen en årlig avgift, uppgående till 15 öre för varje andel i distributionsföreningen.

Dessa avgifter beräknas motsvara kostnaderna för konsulenten *utan* tillägg för administrations- eller allmänna omkostnader. Man anser det nämligen vara av så stor betydelse för såväl staten som länet, att ett kontrollerande och rådgivande organ följer denna samhällsgagneliga verksamhet, att det allmänna bör bestrida åtminstone omkostnaderna för organisation och administration av den på detta sätt samlade sakkunskapen. Under förutsättning av en lämplig omorganisation av den elektriska inspektionen bör denna erfarenhet kunna bli inspektionen till ovärderlig nytta.

Som ersättning för i 3) här ovan nämnd verksamhet debiterar länsföreningen särskild avgift, vilken skall till fullo motsvara ej blott konsulentens alla kostnader, utan även länsföreningens därå fallande administrations- och allmänna kostnader.

V. *Länsföreningen som låneförmedlare.*

Betydelsen för distributionsföreningarna i allmänhet av att få sin lånefråga väl ordnad torde knappast behöva påpekas. Statsinstitutionerna godkänna numera, såsom redan nämnts, som säkerhet för lån ur kraftledningslånefonden inteckning i ortsnätet. Som villkor fordras emellertid, att ortsnätet skötes på ett rationellt sätt, såväl tekniskt som ekonomiskt, och statskontoret förbehåller sig i detta avseende granskningsrätt. Länsföreningarna böra genom sin verksamhet kunna lämna statskontoret värdefulla uppgifter i detta avseende.

Men även som biträde åt distributionsföreningarna vid upprättande av erforderliga handlingar för lån ur statens låneanstalter torde länsföreningarna kunna bli av gagn, och ett samarbete dem emellan i detta syfte bör komma till stånd.

Kostnaderna härför böra helt och hållet bestridas av vederbörande distributionsförening.

VI. *Länsföreningen som förmedlare vid inköp av installationsmateriel etc.*

Länsföreningarnas verksamhet som inköpskälla har under kristiden i allmänhet varit misslyckad. Att emellertid länsföreningarna som förmedlare av inköp kunna vara distributionsföreningarna till gagn är ovedersägligt.

Det är av stor vikt, att distributionsföreningarna vid installation av nya abonnentanläggningar eller ombyggnader av äldre dylika fordra, att endast förstklassig installationsmateriel kommer till användning. För att möjliggöra detta har Mälardöningarnas elektriska länsförening med vissa förstklassiga svenska och utländska firmor träffat avtal om inköp av installationsmateriel till partipris, varav till länsföreningen anslutna distributionsföreningar och deras montörer även vid mindre beställningar få begagna sig. Flera distributionsföreningar fordra därför av sina montörer, vilka i allmänhet för egen räkning utföra dessa installationsarbeten, att de använda endast av länsföreningen fastställda modeller och fabrikat eller göra alla sina inköp genom länsföreningen.

Av betydelse för landsbygdselektrifieringen torde det även vara, att distributionsföreningarnas medlemmar få tillfälle att inköpa elektriska maskiner och elektriska hushållsapparater, strykjärn, kokkärl, värmeelement etc. *utan mellanhänder*. För att möjliggöra detta har Mälardöningarnas elektriska

länsförening likaledes träffat avtal med en del firmor om inköp till parti-pris av glödlampor och vissa apparater av ändamålsenlig konstruktion och god hållbarhet, varigenom dels höga rabatter, dels förstklassig materiel tillförsäkras till länsföreningen anslutna distributionsföreningars medlemmar och montörer, även vid beställning genom länsföreningen av enstaka apparater.

Men är icke detta just en sådan affärsverksamhet, varemot bl. a. Kungl. elektrifieringskommittén på sin tid så kraftigt varnade? Ingalunda. Kommittén ogillade en verksamhet, där länsföreningarna genom provisioner eller dylikt från fabrikanter och firmor äventyrade sin opartiskhet, men alls icke att distributionsföreningarna genom länsföreningens ingripande tillförsäkrades förstklassigt fabrikat eller billigare priser. Förutsättningen för en länsförenings verksamhet i detta hänseende är, att den prissänkning, länsföreningen genom sin ställning hos en viss leverantör lyckas åvägabringa, *odelat* tillfaller distributionsföreningarna och att icke länsföreningen i någon form av leverantören erhåller fördel härav.

Kostnaderna härför böra helt och hållet bestridas av anslutna distributionsföreningar.

VII. *Länsföreningarna böra främja allmän upplysningsverksamhet.*

I den mån så ske kan, böra länsföreningarna periodvis ombesörja sammanträden och diskussioner i aktuella elektrifieringsfrågor och genom meddelanden låta distributionsföreningarnas medlemmar få del av elektrifieringens utveckling, det må nu gälla tekniska, ekonomiska, juridiska eller andra frågor.

Önskvärt vore, att ett samarbete mellan länsföreningar kunde ernås för utbyte av gemensamma erfarenheter i elektrifieringsfrågor, för anordnande av instruktionskurser för höjande av montörers och lantbruksarbetares yrkeskicklighet i avseende på elektriska installationer och maskiner o. s. v.

Kostnaderna härför böra bestridas av allmänna anslag till länsföreningen.

Till sist må framhållas, att länsföreningen bör bliva ett ledande och initiativtagande organ i alla frågor, som beröra landsbygdselektrifieringens verksamhet inom dess område.